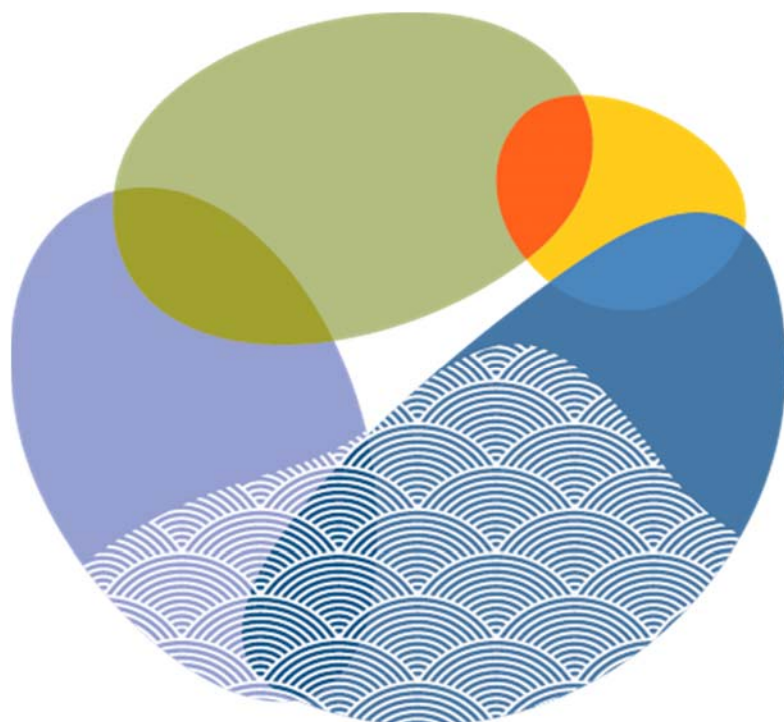

Η αξία του Αποθέματος Βιόσφαιρας στην
τοπική κοινότητα Δικτύου Νήσων ΠΕ Αττικής

ΦΥΛΛΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ

Απρίλιος 2025

Ηρώ Αλάμπεη & Μιχαήλ Σκούλλος
MIO-ECSDE/MEdIES

Περιεχόμενα

Εξερευνώντας Ταυτότητες.....	2
Ανακαλύπτω το Απόθεμα Βιόσφαιρας.....	5
Τροιζηνία – 2045.....	9
Όλα συνδέονται.....	13
Κουτιά κληρονομιάς.....	16
Η περιοχή μας και οι Παγκόσμιοι Στόχοι.....	19
Δίκτυο Νήσων Αττικής... Από το Α ως το Ω.....	23

Εξερευνώντας Ταυτότητες

Αυτή η εισαγωγική δραστηριότητα βοηθά τους μαθητές να εξερευνήσουν την έννοια της ταυτότητας, ξεκινώντας από την προσωπική τους ταυτότητα και σταδιακά επεκτείνοντας τη σύνδεσή τους με το γύρω τοπίο και το περιβάλλον του Αποθέματος Βιόσφαιρας.

Διάρκεια

45-60 λεπτά

Στόχοι

Οι μαθητές ...

- θα εξερευνήσουν και θα εκφράσουν δημιουργικά την προσωπική τους ταυτότητα.
- θα αναγνωρίσουν συνδέσεις μεταξύ της ταυτότητάς τους και του τοπικού τους περιβάλλοντος.
- θα κατανοήσουν πώς τα τοπικά τοπία, ο πολιτισμός και οι παραδόσεις συνδιαμορφώνουν αυτό που είναι.
- θα εκτιμήσουν τον μοναδικό χαρακτήρα της περιοχής τους.

Υλικά

- Παλιά περιοδικά, εφημερίδες, φυλλάδια και τοπικές εκδόσεις
- Φωτογραφίες της περιοχής, τοπία και πολιτιστικά στοιχεία
- Ψαλίδια και κόλλες
- Χρωματιστοί Μαρκαδόροι ή μολύβια
- Χάρτης της περιοχής σε μεγάλο μέγεθος (για προβολή, ή σε αρκετά αντίτυπα)
- Κομμάτια από χαρτόνι ίδιου μεγέθους (ένα ανά μαθητή)

Προετοιμασία

- Συλλέξτε μια ποικιλία από περιοδικά και εφημερίδες που περιλαμβάνουν εικόνες από τοπικά τοπία, πολιτιστικές εκδηλώσεις και τοπικά στοιχεία
- Εκτυπώστε ή συγκεντρώστε φωτογραφίες με διακριτικά χαρακτηριστικά από την περιοχή του Αποθέματος Βιόσφαιρας
- Ετοιμάστε έναν απλό χάρτη της περιοχής στον οποίο μπορούν να αναφερθούν οι μαθητές.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΗΜΑ -ΒΗΜΑ

Εισαγωγή (5 λεπτά)

Ξεκινήστε με ένα σύντομο παιχνίδι: Ζητήστε από τους μαθητές να μοιραστούν ένα πράγμα που αγαπούν στον τόπο τους, ή κάτι μοναδικό στην γύρω περιοχή.

Εισάγετε την έννοια της ταυτότητας: Εξηγήστε ότι η ταυτότητα του καθενός μας αποτελείται από πολλά στρώματα - ποιοι είμαστε ως άτομα, ως μέλη μιας οικογένειας, ως μαθητές, και ως κάτοικοι ενός συγκεκριμένου τόπου.

Δείξτε τον χάρτη της περιοχής και επισημάνετε ότι ζουν σε μια ιδιαίτερη περιοχή (που θα μπορούσε να γίνει Απόθεμα Βιόσφαιρας της UNESCO).

Εγώ: Αράχνη προσωπικής ταυτότητας (10 λεπτά)

Μοιράστε ένα χαρτόνι σε κάθε μαθητή και καθοδηγήστε τους να δημιουργήσουν ένα διάγραμμα/αράχνη **για τους ίδιους**: Γράφουν το όνομά τους στο κέντρο και γύρω από αυτό σημειώνουν ή ζωγραφίζουν τουλάχιστον 4 πράγματα που τους κάνουν αυτό που είναι (π.χ. χόμπι, ταλέντο, αγαπημένο φαγητό, άθλημα, μια οικογενειακή συνήθεια). Ενθαρρύνετε τους να γράψουν όσα περισσότερα μπορούν.

Ο τόπος μου: Κολάζ Περιβαλλοντικής Ταυτότητας (15 λεπτά)

Εξηγήστε ότι τώρα θα εξερευνήσουμε πώς **το μέρος** που ζούμε διαμορφώνει και μια πλευρά αυτού που είμαστε. Μοιράστε περιοδικά, εφημερίδες, τοπικές φωτογραφίες, ψαλίδια και κόλλες. Θα χρειαστεί να προβάλετε ή να μοιράσετε κάποια αντίτυπα από τον χάρτη της περιοχής σε μεγάλο μέγεθος.

Ζητήστε από τους μαθητές να ψάξουν για εικόνες που αντιπροσωπεύουν τη σύνδεσή τους με το τοπικό περιβάλλον, να τις κόψουν και να τις κολλήσουν στο χαρτόνι τους. Μπορούν να σκεφτούν μέρη που αγαπούν να επισκέπτονται, φυσικά χαρακτηριστικά που απολαμβάνουν, ζώα ή φυτά που αναγνωρίζουν ή πολιτισμικές παραδόσεις στις οποίες συμμετέχουν.

Παράδειγμα προτροπής:

- Βρείτε κάτι που να δείχνει ένα μέρος στην περιοχή όπου αισθάνεστε χαρούμενοι.
- Αναζητήστε εικόνες που σας θυμίζουν μια σημαντική για εσάς στιγμή ή γιορτή.
- Ποιες φωτογραφίες δείχνουν ότι το μέρος μας είναι διαφορετικό από άλλα μέρη;

Συνδέσεις 'Εγώ και ο τόπος μου' (10-λεπτά)

Ζητήστε από τους μαθητές να σχεδιάσουν γραμμές ή να γράψουν λέξεις-κλειδιά για να συνδέσουν στοιχεία της προσωπικής τους ταυτότητας (αράχνη «εγώ») με στοιχεία της περιβαλλοντικής τους ταυτότητας (κολάζ «ο τόπος μου»).

Παράδειγμα προτροπής:

- Πώς επηρεάζει το να ζεις εδώ, αυτά που σου αρέσει να κάνεις;
- Υπάρχουν ιδιαίτερα φαγητά από την περιοχή μας που σου αρέσουν;
- Υπάρχει μια παλιά συνήθεια ή μια γιορτή που σε συνδέει με αυτό το μέρος;

Κλείσιμο - Αναστοχασμός (5 λεπτά)

Οι μαθητές τοποθετούν τα χαρτόνια σε ένα κεντρικό σημείο και τριγυρίζουν για να δουν ο ένας τη δουλειά του άλλου. Σε ολομέλεια, ζητήστε από τους μαθητές να μοιραστούν μια σύνδεση που έκαναν για τον εαυτό τους ή τον τόπο που ζουν, που δεν είχαν σκεφτεί πριν.

Συζητήστε:

- Πώς μπορεί άνθρωποι από διαφορετικές περιοχές να καταλήγουν σε διαφορετικά χαρτόνια /κολάζ;
- Τι θα ήταν διαφορετικό για κάποιον που ζει σε μια μεγάλη πόλη, σε βουνό ή νησί;»

Σύνδεση με τα Αποθέματα Βιόσφαιρας

- Τα Αποθέματα Βιόσφαιρας αναγνωρίζουν το πώς συνδεόμαστε οι άνθρωποι με περιβάλλον που ζούμε.
- Στην Αειφόρο Ανάπτυξη έχει σημασία η διατήρηση τόσο της φυσικής όσο και της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Η κατανόηση της σύνδεσής μας με τον τόπο μας, μας βοηθά να γίνουμε καλύτεροι πολίτες του τόπου μας και καλύτεροι διαχειριστές του περιβάλλοντός μας.

Αξιολόγηση

Μπορείτε να αξιολογήσετε τα εξής:

- το επίπεδο εμπλοκής των μαθητών στη δραστηριότητα
- το βάθος των συνδέσεων που κάνουν οι μαθητές μεταξύ της προσωπικής ταυτότητας και του τόπου τους
- τα επιχειρήματά τους, για το πώς το περιβάλλον διαμορφώνει τον τρόπο ζωής μας

Ανακαλύπτω το Απόθεμα Βιόσφαιρας

Διαδραστική δραστηριότητα χαρτογράφησης όπου οι μαθητές δημιουργούν μια οπτική αναπαράσταση ενός Αποθέματος Βιόσφαιρας με τις τρεις ζώνες του. Συζητούν τι είδους δραστηριότητες επιτρέπονται σε κάθε ζώνη και γιατί.

Διάρκεια

45-60 λεπτά

Στόχοι

Οι μαθητές θα ...

- εισαχθούν στα Αποθέματα Βιόσφαιρας της UNESCO.
- αναρωτηθούν ποιες ανθρώπινες δραστηριότητες είναι συμβατές με κάθε ζώνη του Αποθέματος και γιατί.
- φανταστούν τον τόπο τους ως Απόθεμα Βιόσφαιρας και να αναρωτηθούν για τα οφέλη και τις υποχρεώσεις των κατοίκων.

Υλικά

- Μεγάλος χάρτης / περίγραμμα της περιοχής εκτυπωμένος
- Μια εκτύπωση διαγράμματος με τις τρεις ζώνες σε ένα Απόθεμα Βιόσφαιρας
- Έγχρωμη χαρτοταινία σε τρία διαφορετικά χρώματα
- Εκτυπωμένες ~25 φωτογραφίες με δραστηριότητες σχετικές με την αειφορία (γεωργία, οικο-τουρισμός, μεταποίηση), οικοσυστήματα και χαρακτηριστικά είδη
- Παιχνίδια/ (φιγούρες Playmobil, Lego) που αναπαριστούν δραστηριότητες

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΗΜΑ -ΒΗΜΑ

Εισαγωγή: Τι είναι το Απόθεμα Βιόσφαιρας; (15 λεπτά)

Ξεκινήστε ρωτώντας αν έχει πάει ποτέ κανείς σε ένα ιδιαίτερο μέρος όπου η φύση προστατεύεται, και τι το ιδιαίτερο είχε.

Εισάγετε την έννοια του «Αποθέματος Βιόσφαιρας, ως ένα μέρος που αναγνωρίζεται από την UNESCO και όπου οι άνθρωποι όχι μόνο προστατεύουν τη φύση στην περιοχή τους, αλλά προσπαθούν να ζουν και να εργάζονται σε αρμονία αυτήν.»

Εξηγήστε ότι σύμφωνα με την UNESCO, η χωροθέτηση ζωνών σε ένα Απόθεμα Βιόσφαιρας είναι σημαντική για την ισορροπία μεταξύ προστασίας της φύσης και της αειφόρου ανάπτυξης.

Δείξτε ένα απλό διάγραμμα των τριών ζωνών (ή ζωγραφίστε το στον πίνακα) και εξηγήστε ότι καθεμία έχει διαφορετικούς κανόνες σχετικά με τις δραστηριότητες που επιτρέπονται:

- **Ζώνη πυρήνα:** Είναι η καρδιά του Αποθέματος, όπου κύριος στόχος είναι η προστασία της φύσης.

- **Περιφερειακή ζώνη (αντίσταθμισης ή εξουδετέρωσης):** Περιβάλλει τον πυρήνα, επιτρέπει κάποιες, ήπιες δραστηριότητες
- **Μεταβατική ζώνη:** Εδώ ζουν και εργάζονται οι περισσότεροι άνθρωποι, με τρόπο ώστε να μη δημιουργούν σοβαρές πιέσεις στη φύση.

Αναφέρετε μερικά παραδείγματα δραστηριοτήτων στις τρεις ζώνες και αφήστε το διάγραμμα σε κοινή θέα. Παραδείγματα δραστηριοτήτων:

- **Πυρήνας:** Επιστημονική έρευνα, παρατήρηση άγριας ζωής, προστασία ειδών.
- **Περιφερειακή ζώνη:** Πεζοπορίες σε μονοπάτια, εκπαιδευτικές επισκέψεις, οργανική γεωργία & κτηνοτροφία, μελισσοκομία, διαχείριση δασών, λίγοι οικισμοί*
- **Μεταβατική ζώνη:** Σχολεία, γεωργία, τοπικές αγορές, εστιατόρια επιχειρήσεις οικοτουρισμού.

*Μπορεί να ρωτηθείτε από τους μαθητές αν επιτρέπονται οι ΑΠΕ (αιολικά πάρκα) και σε ποια ζώνη. Τα αιολικά πάρκα δεν θα αναμένονταν στον πυρήνα που είναι η πιο προστατευόμενη περιοχή του Αποθέματος, αλλά θα μπορούσαν να κατασκευαστούν σε άλλες ζώνες εάν σχεδιαστούν προσεκτικά, μετά από μελέτες και πάντα με τη συμφωνία των τοπικών κοινοτήτων.

Η περιοχή μας ως Απόθεμα Βιόσφαιρας (20 λεπτά)

Εξηγήστε ότι η περιοχή που ζουν μπορεί να γίνει Απόθεμα Βιόσφαιρας της UNESCO! Αυτό θα την έκανε ένα διεθνώς αναγνωρισμένο ξεχωριστό μέρος, αλλά αυτό προϋποθέτει ότι η κοινωνία το θέλει και για να το επιτύχει χρειάζεται να ξέρει τα κατάλληλα μέρη και τις προϋποθέσεις.

Τοποθετήστε τον μεγάλο χάρτη της περιοχής στο πάτωμα και συγκεντρώστε τους μαθητές σε κύκλο. Ζητήστε από τους μαθητές να επισημάνουν σημεία στον χάρτη με ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά (δάση, βουνά, υδροτόπους, σπήλαια) ή είδη, και πολιτισμικά χαρακτηριστικά (πανηγύρια, μουσεία, μονές, κ.α.).

Μοιράστε από μια φωτογραφία σε κάθε μαθητή και ζητήστε τους να την τοποθετήσουν εκεί που πιστεύουν ότι ανήκει, και να εξηγήσουν εν συντομία το γιατί.

Ζητήστε από τους μαθητές να προτείνουν ποια σημεία του χάρτη της περιοχής τους θα μπορούσαν να είναι:

- Πυρήνας (πράσινο χρώμα),
- Περιφερειακή ζώνη, αντιστάθμισης ή εξουδετέρωσης (γαλάζιο χρώμα),
- Μεταβατική ζώνη (κίτρινο χρώμα),

και αφού συμφωνήσουν για τα όρια της κάθε περιοχής, να κολλήσουν το αντίστοιχο χρώμα χαρτοταινίας στο χάρτη.

Για τις κάρτες που απεικονίζουν επαγγελματικές δραστηριότητες συζητήστε ποιες θα ήταν οι ευθύνες, αλλά και το κέρδος των κατοίκων στο Απόθεμα Βιόσφαιρας. Για παράδειγμα, ένας μελισσοκόμος θα είχε ένα πλούσιο ενδιαίτημα για τις μέλισσές του και θα αύξανε τις πωλήσεις του ως μέλι από περιοχή αναγνωρισμένη από την UNESCO, αλλά θα έπρεπε να φροντίζει το μελίσσι του υπεύθυνα (να χρησιμοποιεί μόνο φυσικές μεθόδους για την αντιμετώπιση ασθενειών, να επιλέγει τοπικά προσαρμοσμένα στελέχη, να αφήνει πάντα επαρκές απόθεμα μελιού για τις ανάγκες της αποικίας, κλπ.)

Εμβάθυνση (5 λεπτά)

Ανάλογα με το βαθμό εμπλοκής στα προηγούμενα στάδια συζητήστε όλοι μαζί κάποιες αναστοχαστικές ερωτήσεις:

- Γιατί είναι σημαντικό να υπάρχουν διαφορετικές ζώνες σε ένα Απόθεμα;
- Τι θα έκανε το Απόθεμα Βιόσφαιρας της περιοχής μας ξεχωριστό;
- Πώς θα επηρέαζε την καθημερινότητά σας η ύπαρξη ενός Αποθέματος Βιόσφαιρας;
- Τι είδους επαγγέλματα και επιχειρήσεις επηρεάζει κυρίως το Απόθεμα Βιόσφαιρας;
- Ποια προϊόντα από την περιοχή θα μπορούσαν να γίνουν ακόμη πιο γνωστά αν προέρχονταν από ένα Απόθεμα Βιόσφαιρας;

Κλείσιμο (5 λεπτά)

Προβάλετε το χάρτη του υποψήφιου Αποθέματος Βιόσφαιρας, αν υπάρχει, και αντιπαραθέστε τον με αυτό των μαθητών. Ανεξάρτητα από το αν συμπίπτουν ή όχι, θυμίστε ότι τα Αποθέματα Βιόσφαιρας είναι μέρη που η φύση και ο άνθρωπος ζουν αρμονικά και ότι η περιοχή τους έχει τη δυνατότητα να γίνει ένα τέτοιο ιδιαίτερο μέρος.

Αξιολόγηση

Οι μαθητές γράφουν σε χαρτάκια post it ένα πράγμα που έμαθαν σήμερα για τα Αποθέματα Βιόσφαιρας.

Συμβουλές για τον εκπαιδευτικό

- Στους μικρότερους μαθητές μπορείτε εναλλακτικά να ξεκινήσετε με την ετυμολογία και την εξήγηση των εννοιών «Απόθεμα» (κάτι που φυλάσσω για μελλοντική χρήση, π.χ. τρόφιμα, χρήματα, κειμήλια, κ.ά.) και «Βιόσφαιρα» (Bio = σχετικό με τη ζωή, Σφαίρα = στρογγυλό, σαν τον πλανήτη Γη, άρα «Βιόσφαιρα», το μέρος της Γης όπου υπάρχει ζωή, πολλοί ζωντανοί οργανισμοί).
- Η πιλοτική εφαρμογή έδειξε ότι στους μικρότερους μαθητές, ή σε μαθητές που δεν γνωρίζουν καλά την περιοχή τους, είναι αρκετό να διαχωριστούν στον επιδαπέδιο χάρτη δύο ζώνες (πυρήνας και μεταβατική).

Τροιζηνία – 2045

Οι μαθητές ατομικά οραματίζονται και δημιουργούν εικαστικές αναπαραστάσεις της περιοχής τους, ή του νησιού τους (ζωγραφιές, κολλάζ, ιστορίες) σε 20 χρόνια από σήμερα. Μπορεί να εστιάσουν στις αρμονικές σχέσεις μεταξύ ανθρώπου και φύσης, και στη συνεισφορά των ίδιων, ως ενηλίκων. Στη συνέχεια στήνουν μια γκαλερί, όπου παρουσιάζουν τα οράματά τους, και περιηγούνται σε αυτή.

Διάρκεια

45-60 λεπτά

Στόχοι

Οι μαθητές θα ...

- ταξιδέψουν νοητά στο μέλλον μέσω του 'οραματισμού' ενός εργαλείου μελλοντικού σχεδιασμού.
- φανταστούν το ιδανικό μελλοντικό σενάριο για την περιοχή τους και θα το εκφράσουν δημιουργικά.
- αναλογιστούν την προσωπική τους συμβολή σε ένα αειφορικό μέλλον.

Υλικά

- Μεγάλα φύλλα χαρτιού (A3) και μια σκληρή επιφάνεια για κάθε μαθητή
- Χρωματιστοί μαρκαδόροι, μολύβια ή κραγιόνια
- Χαρτάκια Post-it
- Προαιρετικά: παλιά περιοδικά με διάφορες εικόνες (φύση, τεχνολογία, άνθρωποι, κτίρια), Ψαλίδια και κόλλες

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΗΜΑ -ΒΗΜΑ

Εισαγωγή στον οραματισμό (5 λεπτά)

Ξεκινήστε ρωτώντας τους μαθητές αν έχουν διαβάσει κόμικς, ή ιστορίες ή αν έχουν δει ταινίες «από το μέλλον» και τι τους έκανε εντύπωση. Πάρτε λίγες ιδέες.

Εξηγήστε ότι σήμερα θα χρησιμοποιήσετε ένα εργαλείο σκέψης τον «οραματισμό», που χρησιμοποιείται από κοινότητες και επιστήμονες για να σχεδιάσουν θετικά μέλλοντα.

Εξηγήστε πώς ο οραματισμός διαφέρει από την πρόβλεψη: Όταν προβλέπουμε, προσπαθούμε να μαντέψουμε τι θα συμβεί με βάση τις τρέχουσες τάσεις. Όταν οραματιζόμαστε, φανταζόμαστε ενεργά το μέλλον που θέλουμε να δημιουργήσουμε, ασχέτως από τις τωρινές συνθήκες. Πολλά επιτεύγματα ξεκίνησαν με κάποιον που οραματίστηκε κάτι που δεν υπήρχε πριν, από τα αυτοκίνητα, τα τηλέφωνα, το internet, μέχρι τα εθνικά πάρκα κ.ά.

Τι θα κάνουμε σήμερα; «Θα οραματισθούμε την περιοχή μας σε 20 χρόνια! Το όραμά σας μπορεί να είναι φιλόδοξο, ή κάπως τρελό, το σημαντικό είναι να φανταστείτε ένα μέλλον στο οποίο θα θέλατε να ζήσετε μαζί με άλλους και να το αφήσετε κι εσείς στα παιδιά σας».

Ερωτήσεις εμβάθυνσης (5 λεπτά)

Καθοδηγήστε τους μαθητές να προσεγγίσουν όραμά τους με τις ακόλουθες ερωτήσεις, τις οποίες μπορούν να σκεφτούν ατομικά.

- Πώς θα ζουν οι άνθρωποι; Πώς θα είναι τα σπίτια, τα χωριά, τα σχολεία;
- Πώς θα καλλιεργούμε την τροφή και πως θα διασφαλίζουμε την ενέργειά μας;
- Τι είδους επαγγέλματα θα κάνουμε;
- Πώς θα συνεχιστεί ο πολιτισμός και οι παραδόσεις της περιοχής μας;
- Πώς θα βιώνουν οι επισκέπτες την περιοχή;

Τονίστε τους ότι θα πρέπει να σκεφτούν θετικά, το ιδανικό σενάριο, να εστιάσουν σε λύσεις, όχι στα προβλήματα. Καθώς θα σκέφτονται το ιδεατό μέλλον μπορούν να σκεφτούν και τον δικό τους ρόλο στο να το πραγματοποιήσουν.

Οραματισμός (20 λεπτά)

Για το στάδιο αυτό, ζητήστε από τους μαθητές, να πάρει ο καθένας ένα φύλλο Α3 και μαρκαδόρους και να απομονωθεί. Θα πρέπει να βρει ένα ήσυχο μέρος στην αυλή να κλείσει για λίγο τα ματιά, και να σχεδιάσει τον τόπο του, όπως θα του άρεσε να ζει.

Δώστε τους 15 λεπτά για να ζωγραφίσουν το όραμά τους, απεικονίζοντας τι είναι σημαντικό να υπάρχει στην περιοχή τους 20 χρόνια μετά. Στο στάδιο αυτό μπορεί κάποιοι μαθητές να θελήσουν να χρησιμοποιήσουν τα περιοδικά για να συνθέσουν τα οράματά τους σε μορφή κολλάζ. Μπορούν επίσης να γράψουν λέξεις-κλειδιά για να το κάνουν πιο κατανοητό.

Γκαλερί & ομαδική συζήτηση (10 λεπτά)

Οι μαθητές εκθέτουν τα έργα τους και περπατούν σιωπηλά ανάμεσα σε αυτά. Αν θέλουν αφήνουν ένα χαρτάκι post it με μια ερώτηση, ή ένα σχόλιο σε κάποιο έργο συμμαθητή τους.

Ενδεικτικές ερωτήσεις εμβάθυνσης και αναστοχασμού:

- Τι ομοιότητες παρατηρήσατε στα οράματά μας για την περιοχή μας;
- Γιατί τα οράματα διαφορετικών ανθρώπων διαφέρουν;
- Ποια ήταν η αγαπημένη σου ιδέα από αυτές που είδες;

- Πώς σου φάνηκε το να οραματίζεσαι ένα θετικό μέλλον αντί να ανησυχείς για τα προβλήματα;

Κλείσιμο & σύνδεση με το Απόθεμα Βιόσφαιρας (5 λεπτά)

Κλείστε συλλέγοντας κάποιες απόψεις μαθητών για το «Σε τι μας βοηθά ο οραματισμός;» και, αν χρειαστεί συμπληρώστε τις ιδέες τους:

- Ο οραματισμός μας βοηθά να μεταβούμε από το να ανησυχούμε για το μέλλον στο να αισθανόμαστε αισιόδοξοι και ενδυναμωμένοι.
- Όταν μοιραζόμαστε τα οράματά μας, μπορούμε να εμπνεύσουμε ο ένας τον άλλον και να βρούμε κοινούς στόχους.
- Ένα ξεκάθαρο όραμα μας βοηθά να αναγνωρίσουμε τα βήματα που μπορούμε να κάνουμε σήμερα για να το προσεγγίσουμε.
- Όσοι μοιράζονται θετικά οράματα είναι πιο πιθανό να συνεργαστούν αρμονικά.

Σύνδεση με το Απόθεμα Βιόσφαιρας

- Τα οράματα των μαθητών δείχνουν πώς η περιοχή μας θα μπορούσε να ευδοκιμήσει ως Απόθεμα Βιόσφαιρας.
- Το ίδιο το πρόγραμμα της UNESCO Άνθρωπος και Βιόσφαιρα ξεκίνησε με ανθρώπους που οραματίστηκαν μέρη όπου η φύση θα προστατεύεται και οι κοινότητες θα αναπτύσσονται και θα ζουν αρμονικά με αυτή.

Αξιολόγηση (1 λεπτό)

Ο κάθε μαθητής συμπληρώνει σε χαρτάκια post it την πρόταση: *«Ένα πράγμα που θα συμβάλει το όραμά μου να γίνει πράξη είναι ...»*

Συμβουλές για τον εκπαιδευτικό

- Καθώς οι μαθητές δημιουργούν, περιηγηθείτε ανάμεσά τους, διευκρινίστε τυχόν απορίες, αλλά αφήστε τους απερίσπαστους στη δημιουργία. Εξηγήστε βέβαια ότι φτιάχνουμε συλλογικά και όχι ατομικά οράματα.
- Καθησυχάστε τους μαθητές που δεν τους αρέσουν οι ζωγραφιές τους ότι σημασία έχουν οι ιδέες και όχι η καλλιτεχνική ποιότητα.
- Εάν έχετε χρόνο, αφιερώστε μια δεύτερη σχολική ώρα (45 λεπτά) στο στάδιο της Γκαλερί και της συζήτησης για την αποκωδικοποίηση των οραμάτων.
- Κάποιοι μαθητές μπορεί να σχεδιάσουν έργα μη συμβατά με τις αρχές της αειφορίας. Στόχος δεν είναι ο κάθε μαθητής παράγει ένα «απόλυτα πράσινο» όραμα, αλλά να εμπλακεί στη διαδικασία σκέψης για το μέλλον της περιοχής

- του. Ακόμη και τα οράματα που φαίνονται μη βιώσιμα μπορούν να πυροδοτήσουν ενδιαφέρουσες συζητήσεις για τις αξίες των κατοίκων και τις δυνατότητες της περιοχής. Χωρίς να τους απορρίπτουμε και να τους κάνουμε να ντραπούν μπορούμε να ρωτήσουμε, ενδεικτικά:
- ο «Ορισμένα οράματα επικεντρώνονται στην ατομική επιτυχία, και άλλα στα οφέλη της κοινότητας. Ποια τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα στην κάθε προσέγγιση;»
 - ο (Σε ζευγάρια με αντίθετα οράματα) «Πώς μπορούν αυτές οι δύο διαφορετικές προσεγγίσεις να λειτουργήσουν μαζί;»
 - «Τα ξενοδοχεία σίγουρα μπορούν να φέρουν κέρδη. Πώς μπορούμε να τα σχεδιάσουμε έτσι ώστε να ωφελούν τους ντόπιους εργαζόμενους, να χρησιμοποιούν τοπικά προϊόντα και να μην βλάπτουν τη φυσική ομορφιά που θα προσελκύει τους επισκέπτες;»
 - (Σε μαθητή/τρια που εστιάζει στον προσωπικό πλούτο) «Η οικονομική ασφάλεια είναι σημαντική για όλους. Τι είδους επιχειρήσεις ή θέσεις εργασίας θα μπορούσαν να βοηθήσουν πολλές οικογένειες από την περιοχή να έχουν αυτή την ασφάλεια;»

Όλα συνδέονται

Δραστηριότητα που καταδεικνύει διασυνδέσεις εντός του Αποθέματος Βιόσφαιρας, μέσα από εκτυπωμένες φωτογραφίες και ένα κουβάρι νήμα. Με έναν διαδραστικό τρόπο οι μαθητές θα οπτικοποιήσουν πώς συνδέονται και αλληλοεξαρτώνται διαφορετικά στοιχεία του οικοσυστήματος, του πολιτισμού και της οικονομίας της περιοχής τους.

Διάρκεια

45 λεπτά

Στόχοι

Οι μαθητές θα ...

- οπτικοποιήσουν τις διασυνδέσεις μεταξύ φυσικών, πολιτισμικών και οικονομικών στοιχείων σε ένα Αποθέμα Βιόσφαιρας.
- αναγνωρίσουν πώς οι αλλαγές σε ένα στοιχείο επηρεάζουν ολόκληρο το σύστημα.
- εκτιμήσουν την πολυπλοκότητα και την αλληλεξάρτηση στην περιοχή τους.

Υλικά

- Ένα κουβάρι νήμα
- Εκτυπωμένες κάρτες (μια ανά μαθητή μέγεθος A5) με στοιχεία της περιοχής που σχετίζονται με την λειτουργία του Αποθέματος. Εντάξτε στοιχεία από βιοποικιλότητα, αρχιτεκτονική, μνημεία, προϊόντα, παραδόσεις, επιχειρήσεις οικοτουρισμού κλπ).

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΗΜΑ -ΒΗΜΑ

Εισαγωγή (10 λεπτά)

Συγκεντρώστε τους μαθητές σε κύκλο και εισαγάγετε την έννοια των διασυνδέσεων σε ένα Αποθέμα Βιόσφαιρας: Εξηγήστε ότι ένα Αποθέμα Βιόσφαιρας μοιάζει με έναν πολύπλοκο ιστό, όπου τα πάντα είναι συνδεδεμένα.

Για παράδειγμα, οι καθαρές θάλασσες υποστηρίζουν πληθυσμούς ψαριών, που παρέχουν τροφή για την άγρια ζωή, εισόδημα για τους ντόπιους ψαράδες και προσελκύουν επισκέπτες που απολαμβάνουν θαλασσινά σε παραδοσιακές ταβέρνες.

Ένα ακόμη παράδειγμα, τα πεζοπορικά μονοπάτια υποστηρίζουν τις επιχειρήσεις οικοτουρισμού, οι οποίες δημιουργούν θέσεις εργασίας για τοπικούς οδηγούς, φέρνουν επισκέπτες σε τοπικά καταλύματα που αγοράζουν προϊόντα της περιοχής.

Μοιράστε μια κάρτα σε κάθε μαθητή και δειγματοληπτικά ζητήστε από κάποιους μαθητές να παρουσιάσουν την κάρτες τους. Εξηγήστε τους κανόνες, ότι το νήμα θα περνάει από τον έναν στον άλλον, ανάλογα με το πως συνδέονται οι κάρτες τους,

Δημιουργία ιστού (25 λεπτά)

Ξεκινήστε από μια κεντρική κάρτα (π.χ. θάλασσα ή ποτάμι) και κάνοντας την ερώτηση «Ποιος έχει μια κάρτα που συνδέεται με αυτήν» ζητήστε από τους μαθητές να περνάνε το νήμα από τον έναν σε άλλον, εξηγώντας τους τρόπους σύνδεσης.

Εάν οι μαθητές έχουν δυσκολίες χρησιμοποιήστε κάποιες ακόμα ερωτήσεις:

- Ποια ζώα εξαρτώνται από αυτό το φυτό;
- Ποια παράδοση χρησιμοποιεί αυτόν τον φυσικό πόρο;
- Πώς συνδέεται το επάγγελμα αυτό με το οικοσύστημα;

Όταν το νήμα έχει περάσει απ' όλους τους μαθητές (μπορεί και περισσότερες από μια φορές), δείτε τον ιστό που έχει σχηματιστεί και συζητήστε τις επιπτώσεις των συνδέσεων.

- Ζητήστε από κάποιον μαθητή (π.χ. κάρτα με ποτάμι) να τραβήξει απαλά το νήμα και να σηκώσουν το χέρι όσοι αισθάνθηκαν την κίνηση.
- Τι θα συμβεί αν χάσουμε κάποιο στοιχείο; (ο μαθητής αφήνει το νήμα) και οι υπόλοιποι παρατηρούν πως εξαπλώνονται οι αλλαγές στον ιστό.

Κλείσιμο & σύνδεση με το Απόθεμα Βιόσφαιρας (10 λεπτά)

Ενδεικτικές ερωτήσεις εμβάθυνσης και αναστοχασμού:

- Υπήρχαν κάποιες συνδέσεις που δεν είχατε σκεφτεί πριν;
- Ποια στοιχεία (κάρτες) είχαν τις περισσότερες συνδέσεις;
- Πώς μπορεί η προστασία ενός στοιχείου να βοηθήσει στην προστασία άλλων και το αντίθετο;
- Είναι όλα τα στοιχεία του οικοσυστήματος εξίσου σημαντικά, π.χ. η απώλεια ενός φυσικού πόρου όπως το νερό είναι το ίδιο σημαντική με την απώλεια ενός εντόμου;

Ο ιστός μας δείχνει ότι όλα στην περιοχή μας είναι συνδεδεμένα και ότι οι αλλαγές σε ένα στοιχείο επηρεάζουν πολλά άλλα μέρη του. Τα Αποθέματα Βιόσφαιρας αναγνωρίζουν αυτές τις συνδέσεις και προσπαθούν να διατηρήσουν ολόκληρο το σύστημα υγιές.

Αξιολόγηση (1 λεπτό)

Ο κάθε μαθητής συμπληρώνει σε χαρτάκια post it την πρόταση: «Κάτι που έμαθα σήμερα για την περιοχή μου...»

Συμβουλές για τον εκπαιδευτικό

- Προαιρετικά προσθέστε μια λεζάντα πίσω από την κάθε εκτυπωμένη κάρτα για να το εξηγήσετε, ειδικά εάν πρόκειται για ένα μη γνωστό είδος ή μνημείο.
- Ενθαρρύνετε τους μαθητές να κάνουν συνδέσεις πέρα από τις προφανείς.
- Η δραστηριότητα προσφέρει την ευκαιρία να διορθώσετε τυχόν λανθασμένες αντιλήψεις σχετικά με τα Αποθέματα Βιόσφαιρας και την Αειφόρο Ανάπτυξη.
- Στο PPT που συνοδεύει το υλικό θα βρείτε ενδεικτικά θέματα φωτογραφιών για την **Τροιζηνία/ Πόρο**: ιαματικές πηγές, παραδοσιακές υφάντρες, το ηφαίστειο, εναλλακτικός τουρισμός, υδροβιότοπος Ψήφτας, ορνιθοπαρατήρηση, τοπικά βότανα, λεμονόδασος, εσπεριδοειδή... | **Αγκίστρι**: μονοπάτια, πευκοδάση, ρητίνευση... | **Σαλαμίνα**: ναυμαχία, υδροβιότοποι, βίαιη αστικοποίηση, πευκόδασος Φανερωμένης... | **Αίγινα**: Φυστίκια, ιαματικά νερά, καλλιτέχνες, αγγειοπλάστες, τουρισμός 365... | **Σπέτσες**: Ξυλοναυπηγική, ιστορία ναυτικής παράδοσης... | **Υδρα**: Το μεγαλείο της αρχιτεκτονικής. ναυτική παράδοση, ιστορικό αρχείο... | **Κύθηρα-Αντικύθηρα** Μηχανισμός Αντικυθήρων, διάδρομος ορνιθοπανίδας ... | **Σε όλα**: οικοτουριστικές επιχειρήσεις, τοπική αρχιτεκτονική, παραγωγή μελιού, τυριών και ελαιολάδου, αλιείας, τοπικές ταβέρνες, πανηγύρια, τοπικές παραδόσεις & συνταγές, , δασικές πυρκαγιές, ξηρασία.

Κουτιά κληρονομιάς

Δραστηριότητα που καλεί τους μαθητές να εξερευνήσουν τόσο την προσωπική όσο και την συλλογική κληρονομιά του τόπου τους, βοηθώντας τους να κατανοήσουν πώς και γιατί οι κοινότητες σε ένα Αποθέμα Βιόσφαιρας προστατεύουν συλλογικά την πολιτισμική και φυσική τους κληρονομιά.

Διάρκεια

45 -60 λεπτά

Στόχοι

Οι μαθητές θα ...

- αναλογιστούν τις προσωπικές τους ιστορίες ή αντικείμενα 'κληρονομιάς'.
- εντοπίσουν βασικά στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής τους.
- αναγνωρίσουν συνδέσεις μεταξύ των πολιτισμικών παραδόσεων και του φυσικού περιβάλλοντος.
- κατανοήσουν γιατί οι κοινότητες συλλογικά διατηρούν την κληρονομιά στα Αποθέματα Βιόσφαιρας.

Υλικά

- 6-8 φωτογραφίες εκτυπωμένες σε μεγάλο μέγεθος (A3), αντιπροσωπευτικές της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς της περιοχής σας
- Προαιρετικά κάποιο πληροφοριακό υλικό για κάθε μια από αυτές
- Χαρτάκια post it, μαρκαδόροι, χαρτόνια, 6-8 χαρτονένια κουτιά

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΗΜΑ -ΒΗΜΑ

Εισαγωγή – Προσωπική Κληρονομιά (15 λεπτά)

Ξεκινήστε ζητώντας από τους μαθητές να σκεφτούν κάτι ξεχωριστό που τους συνδέει με το παρελθόν της οικογένειάς τους. Μπορεί να είναι:

- Ένα κειμήλιο που κληροδοτήθηκε από τους παππούδες σας
- Μια ιστορία ή ανάμνηση που θεωρείτε πολύτιμη (π.χ. διακοπών)
- Μια παράδοση που εφαρμόζει η οικογένειά σας
- Μια δεξιότητα που σας έμαθε ο παππούς, ή άλλα μέλη της οικογένειάς σας
- Μια συνταγή που έχει περάσει από γενιά σε γενιά...

Σε χαρτάκια post-it γράφουν 1. ΤΙ ήταν, 2. ΓΙΑΤΙ το θεωρούν σημαντικό, και 3. Αν υπήρχε κάποιο TIMIMA (π.χ. το δαχτυλίδι της γιαγιάς στο χρηματοκιβώτιο σημαίνει ότι δεν το φοράω, όταν πάω ψάρεμα με τον παππού χάνω χρόνο από το παιχνίδι με τους φίλους μου, κ.ά.).

Αφού γράψουν τα χαρτιά τους ατομικά, μοιράζονται τις ιστορίες τους σε ζευγάρια, και δειγματοληπτικά ακούτε 3-4 ιστορίες όλοι μαζί στην τάξη. Καθώς οι μαθητές μοιράζονται, σημειώστε στον πίνακα τυχόν «κοινά» θέματα (π.χ. μαγειρική, εργαλεία, ιστορίες, γιορτές).

Συλλογική Κληρονομιά (10 λεπτά)

Εξηγήστε ότι όπως ο καθένας μας έχει πράγματα που εκτιμά από την οικογένειά του, έτσι και η κοινότητά μας έχει παραδόσεις, γνώσεις και πρακτικές που έχουν μεταβιβαστεί από παλιά, και πολλές από αυτές σχετίζονται με το φυσικό περιβάλλον.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Τι θα μπορούσε να επιλέξει να προστατεύσει συλλογικά μια κοινότητα;
- Αν μπορούσαμε να επιλέξουμε κάποια πράγματα που αντιπροσωπεύουν το νησί ή το χωριό μας, ποια θα ήταν αυτά;

Απλώστε τις μεγάλες μεγέθους φωτογραφίες σε μακρινά σημεία στην τάξη και αφήστε τους μαθητές να περιηγηθούν σε αυτές. Ζητήστε τους να σταθούν στη φωτογραφία που τους ενδιαφέρει περισσότερο κι έτσι να σχηματίσουν ομάδες.

Φτιάξτε τα 'Κουτιά κληρονομιάς' (20 λεπτά)

Ζητήστε από την κάθε ομάδα να δημιουργήσει ένα «κουτί κληρονομιάς» σχετικά με το στοιχείο που επέλεξαν. Τι θα έβαζαν σε αυτό; Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Γιατί αυτό που απεικονίζεται είναι σημαντικό για όλους μας;
- Πώς συνδέεται η φωτογραφία με το φυσικό περιβάλλον;
- Τι θα συνέβαινε αν αυτό εξαφανιζόταν από την κοινότητά μας;
- Πώς μπορούμε να το προστατέψουμε;

Οι μαθητές γράφουν σε χαρτόνια λέξεις-κλειδιά και παρουσιάζουν στους συμμαθητές τους τα κουτιά τους.

Κλείσιμο – Σύνδεση με τα Αποθέματα Βιόσφαιρας (5 λεπτά)

Συνοψίστε ότι όπως ακριβώς εκτιμούμε την προσωπική μας οικογενειακή κληρονομιά, έτσι και η κοινότητά μας έχει πολιτιστική αλλά και φυσική κληρονομιά που αξίζει να προστατευθεί:

- Η φυσική κληρονομιά (φυτά, ζώα, τοπία) και η πολιτισμική κληρονομιά (κτίρια, παραδόσεις, γνώσεις) συνδέονται.
- Οι παραδοσιακές πρακτικές συχνά έχουν μια σοφία και εξελίσσονται για να λειτουργούν μαζί με τη φύση, όχι εναντίον της (αρχές αειφορίας).

- Τα Αποθέματα Βιόσφαιρας αναγνωρίζουν ότι η προστασία της φύσης σημαίνει και προστασία του πολιτισμού.

Αξιολόγηση (1 λεπτό)

Σε δύο χαρτάκια post it οι μαθητές συμπληρώνουν τις παρακάτω προτάσεις και τα αναρτούν σε ένα σημείο σε κοινή θέα

<i>Ένας τρόπος με τον οποίο η φύση και πολιτισμός συνδέονται στην περιοχή μας (ή που βοηθά το ένα το άλλο)...</i>	<i>Γιατί χρειάζεται να τα προστατεύουμε και τα δύο;</i>

Συμβουλές για τον εκπαιδευτικό

- Το στάδιο της εισαγωγής μπορεί να γίνει την προηγούμενη ημέρα και να ζητήσετε από τους μαθητές να το συζητήσουν με τους γονείς τους, και, αν τους επιτραπεί να φέρουν το αντικείμενό στην τάξη και να πουν την ιστορία του. Στο στάδιο αυτό τα είστε δεκτικοί σε ιστορίες από ποικίλες οικογενειακές καταστάσεις ή άλλα πολιτισμικά περιβάλλοντα (π.χ. παιδιά μεταναστών).
- Στο στάδιο της δημιουργίας των Κουτιών οι μαθητές θα χρειαστούν περισσότερα στοιχεία για την κάθε φωτογραφία, που θα στους δώσετε π.χ. σε μορφή κειμένου, ή θα αναζητήσουν στο διαδίκτυο. Το στάδιο αυτό μπορεί να εξελιχθεί σε μεγάλης διάρκειας project, εάν π.χ. οι μαθητές διακοσμήσουν τα κουτιά τους, και τους δοθεί χρόνος να συλλέξουν οι ίδιοι φυσικά αντικείμενα, φυλλάδια, φωτογραφικό υλικό, μαρτυρίες κλπ. σχετικές με το κάθε κουτί.
- Στο PPT που συνοδεύει το υλικό θα βρείτε ενδεικτικά θέματα φωτογραφιών για την **Τροιζηνία/ Πόρο**: ιαματικές πηγές, παραδοσιακές υφάντρες, το ηφαίστειο, εναλλακτικός τουρισμός, υδροβιότοπος Ψήφτας, ορνιθοπαρατήρηση, τοπικά βότανα, λεμονόδασος, εσπεριδοειδή... | **Αγκίστρι**: μονοπάτια, πευκοδάση, ρητίνευση... | **Σαλαμίνα**: ναυμαχία, υδροβιότοποι, βίαιη αστικοποίηση, πευκόδασος Φανερωμένης... | **Αίγινα**: Φυστίκια, ιαματικά νερά, καλλιτέχνες, αγγειοπλάστες, τουρισμός 365... | **Σπέτσες**: Ξυλοναυπηγική, ιστορία ναυτικής παράδοσης... | **Υδρα**: Το μεγαλείο της αρχιτεκτονικής. ναυτική παράδοση, ιστορικό αρχείο... | **Κύθηρα-Αντικύθηρα** Μηχανισμός Αντικυθήρων, διάδρομος ορνιθοπανίδας ... | **Σε όλα**: οικοτουριστικές επιχειρήσεις, τοπική αρχιτεκτονική, παραγωγή μελιού, τυριών και ελαιολάδου, αλιείς, τοπικές ταβέρνες, πανηγύρια, τοπικές παραδόσεις & συνταγές, , δασικές πυρκαγιές, ξηρασία.

Η περιοχή μας και οι Παγκόσμιοι Στόχοι

Οι μαθητές ερευνούν πιθανές αιφροδικές οικονομικές δραστηριότητες στην περιοχή τους (όπως επιχειρήσεις οικότουρισμού, βιολογικής γεωργίας κ.α.). Χρησιμοποιώντας μια αφίσσα με τους Παγκόσμιους Στόχους Αειφόρου Ανάπτυξης ως αναφορά, αναλύουν πώς διάφορα επαγγέλματα συνδέονται με έναν ή περισσότερους από αυτούς, συνδέοντας την κοινότητά τους με τις παγκόσμιες προσπάθειες αειφόρου ανάπτυξης.

Διάρκεια

45 -60 λεπτά

Στόχοι

Οι μαθητές θα ...

- γνωρίσουν τους Παγκόσμιους Στόχους Αειφόρου Ανάπτυξης.
- εξερευνήσουν αιφροδικές οικονομικές δραστηριότητες στην περιοχή τους.
- αναγνωρίσουν την αειφορία ως κεντρική αξία σε ένα Απόθεμα Βιόσφαιρας.

Υλικά

- Προετοιμάστε 6-8 κάρτες με ένα σύντομο προφίλ επαγγελματιών από την περιοχή με οικονομική δραστηριότητα σχετική με τους Παγκόσμιους Στόχους, π.χ. παραγωγοί ελιάς, τυριών, λεμονάδας, μελιού, οδηγοί βουνού, ψαράδες, μικροί ξενοδόχοι. Βλ. Παράρτημα
- Μεγάλο διάγραμμα με τους 17 Παγκόσμιους Στόχους στα ελληνικά
- Χαρτάκια post it, μαρκαδόροι, χαρτόνια

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΗΜΑ -ΒΗΜΑ

Εισαγωγή – Παγκόσμιοι Στόχοι (20 λεπτά)

«Το 2015, 193 εκπρόσωποι κρατών από όλον τον κόσμο δεσμεύτηκαν για την υιοθέτηση 17 Παγκόσμιων Στόχων με σκοπό να αναλάβουν δράση απέναντι σε τρεις μεγάλες προκλήσεις μέσα στα επόμενα 15 χρόνια (έως το 2030): την ακραία φτώχεια, την ανισότητα και την κλιματική αλλαγή.»

Παρουσιάστε τους Παγκόσμιους Στόχους και ρωτήστε τους μαθητές, ενδεικτικά:

- Γιατί ονομάζονται Παγκόσμιοι;
- Τι είναι επιτέλους η αειφόρος ή βιώσιμη ανάπτυξη που τόσο συχνά ακούμε;
- Πώς οι Παγκόσμιοι Στόχοι συνδέονται με τη ζωή του καθενός μας;

Εξηγήστε σύντομα ότι οι δεκαεπτά 17 Στόχοι, αφορούν στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε ως ανθρώπινες κοινωνίες και στη σχέση μας με τη φύση. Είναι μία κοινή γλώσσα επικοινωνίας, για να αντιμετωπίσουμε από κοινού τα προβλήματα που

έχει προκαλέσει η ασύδοτη ανθρώπινη δραστηριότητα στον πλανήτη και να οραματιστούμε τα επόμενα χρόνια, μέχρι το 2030.

Κάποιοι από τους Παγκόσμιους Στόχους αφορούν βασικά δικαιώματα - όπως η πρόσβαση σε καθαρό νερό και τροφή και η εξάλειψη της ακραίας φτώχειας - κι άλλοι αφορούν πιο σύνθετα θέματα, όπως η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και η δημιουργία βιώσιμων μοντέλων παραγωγής και κατανάλωσης. Άλλοι μοιάζουν με αέναες ανθρώπινες ανάγκες, όπως η ειρήνη, η συνεργασία και η καλή υγεία. Ο καθένας ωστόσο, από τους 17 Στόχους, έχει τη δική του ξεχωριστή σημασία και ο ένας συμπληρώνει τον άλλον, κι όλοι μαζί συνθέτουν ένα όραμα για έναν καλύτερο κόσμο.

Όσο για τον επίθετο «παγκόσμιοι» προκύπτει από το γεγονός ότι τα προβλήματα που θίγουν είναι παγκόσμια και οι λύσεις χρειάζεται να είναι συνολικές.

Ως προς τον ορισμό της Αειφόρου Ανάπτυξης, ο γνωστότερος ορισμός ανήκει στην πρωθυπουργό της Νορβηγίας Gro Harlem Brundtland (1987) και είναι «η ανάπτυξη εκείνη, που ικανοποιεί τις ανάγκες της παρούσας γενιάς χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες».

Δώστε κάποια παραδείγματα, πώς η καθημερινή ζωή μας συνδέεται με τους Παγκόσμιους Στόχους π.χ. μέσα από τα τρόφιμα που καταναλώνουμε (τροφο-μύλια, τοπικά προϊόντα, μη σπατάλη τροφής), τις πηγές νερού και ενέργειας στον τόπο μας, την υποστήριξη στα πιο αδύναμα μέλη της κοινωνία μας, και τη λειτουργία του ίδιου του σχολείου μας.

Παγκόσμιοι Στόχοι και τοπικά επαγγέλματα (20 λεπτά)

Εξηγήστε ότι τα επαγγέλματα πολλών κατοίκων σε ένα Απόθεμα Βιόσφαιρας μπορεί να συνδέονται στενά με τους Παγκόσμιους Στόχους. Χωρίστε τους μαθητές σε μικρές ομάδες και μοιράστε τους από μια κάρτα / προφίλ.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Με ποια άλλα επαγγέλματα συνδέεται ο επαγγελματίας αυτός;
- Πώς συνδέεται ο επαγγελματίας με τους Παγκόσμιους Στόχους;
- Ποια τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινότητα από το επάγγελμα αυτό;
- Σε ένα Απόθεμα Βιόσφαιρας τι θα άλλαζε για τον επαγγελματία αυτόν;

Κλείσιμο – Σύνδεση με τα Αποθέματα Βιόσφαιρας (5 λεπτά)

Ανάλογα με τον διαθέσιμο χρόνο, 1-2 ομάδες μπορούν να παρουσιάσουν το προφίλ τους, και με ποιους στόχους συνδέεται. Τονίστε ότι ένα Απόθεμα Βιόσφαιρας μπορεί να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και να δώσει ακόμα μεγαλύτερη αξία και αγορές στα τοπικά προϊόντα.

Αξιολόγηση (1 λεπτό)

Σε μια κλίμακα από το 1 έως το 10, πόσο σίγουροι νιώθετε να εξηγήσετε σε έναν φίλο σας:

- ... πώς συνδέονται οι Παγκόσμιοι Στόχοι με τη ζωή σας;
- ... πώς συνδέονται οι Παγκόσμιοι Στόχοι με την περιοχή μας;

Συμβουλές για τον εκπαιδευτικό

- Αφιερώστε χρόνο στη σύνθεση των Καρτών, ώστε να είναι αυθεντικές. Θα μπορούσατε να εμπλέξετε και τους μαθητές στη δημιουργία τους σε project που θα προηγηθεί.
- Επειδή μπορεί οι μαθητές να μην έχουν επαρκείς γνώσεις, καθοδηγήστε τους να υποδείξουν τρόπους πως μπορούν να «πρασινίσουν» τα επαγγέλματα / κάρτες, π.χ. με στάγδην άρδευση και αποφυγή φυτοφαρμάκων για τον γεωργό, με συλλογή σκουπιδιών για τον ψαρά, με τις λάμπες LED για την ξενοδόχο, κ.λπ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΡΤΩΝ

Σοφία Κ. , τυροκόμος 	Η Σοφία έμαθε την τέχνη της τυροκομίας από τους παππούδες της που είχαν ζώα. Σπούδασε τεχνολόγος τροφίμων και επέστρεψε στον τόπο της για να συνεχίσει την οικογενειακή παράδοση, προσθέτοντας και σύγχρονες πρακτικές. Τι κάνει; - Χάρη σε ένα πρόγραμμα γυναικείας επιχειρηματικότητας έστησε το τυροκομείο της - Παρασκευάζει παραδοσιακά τυριά κατσικίσια και πρόβεια χρησιμοποιώντας γάλα από ντόπιους κτηνοτρόφους - Ελέγχει την ποιότητα του γάλακτος καθημερινά - Φτιάχνει ειδικές μίξεις με βότανα της περιοχής - Δοκιμάζει να φτιάξει γλυκίσματα με βάση το τυρόγαλο, ώστε να μειώσει τα απόβλητά του τυροκομείου της - Τελευταία, ξεναγεί επισκέπτες στο τυροκομείο
Με δικά της λόγια	<i>Τα τυριά μας αφηγούνται την ιστορία του τόπου, τα βότανα που τρώνε τα ζώα, το καθαρό νερό, τον καθαρό αέρα - όλες αυτές οι γεύσεις αναδύονται. Δεν πρόκειται απλώς για φαγητό. Είναι ο τρόπος μας σε κάθε μπουκιά. Η τυροκομία με συνδέει τη γη και με όλες τις γυναίκες στην οικογένειά μου που το έκαναν αυτό πριν από εμένα.</i>

Κώστας Λ. Οδηγός Βουνού 	Ο Κώστας μεγάλωσε εξερευνώντας κάθε μονοπάτι στην περιοχή. Αφού εργάστηκε στην Αθήνα για αρκετά χρόνια, του έλειψαν τα βουνά και επέστρεψε για να δημιουργήσει μια επιχείρηση που μοιράζεται την αγάπη του για τη φύση και την ιστορία της περιοχής. Τι κάνει; - Οδηγεί μικρές ομάδες πεζοπορίας και παρατήρησης άγριας ζωής - Σχεδιάζει εμπειρίες στη φύση για οικογένειες και σχολεία - Αξιοποιεί ιστορίες από τη μυθολογία στις ξεναγήσεις του - Χαρτογραφεί και βοηθά στη συντήρηση των μονοπατιών - Καταγράφει την άγρια ζωή, ιδίως τα σπάνια πουλιά και ενημερώνει την Ορνιθολογική Εταιρεία - Για να βρει πελάτες έχει στήσει μια ιστοσελίδα, αλλά συνεργάζεται και με τουριστικά γραφεία
Με δικά του λόγια	<i>Κάποιες φορές όταν ξεναγώ ανθρώπους, βλέπω το θαύμα στα μάτια τους και τότε ξέρω ότι θα γίνουν κι αυτοί προστάτες αυτού του τόπου. Όσο περισσότερο κατανοούν οι άνθρωποι το μοναδικό περιβάλλον μας, τόσο περισσότερο θα θέλουν να το διατηρήσουν.</i>

Χριστίνα Σ., Έχει μικρό κατάλυμα 	Η Έλενα κληρονόμησε το πατρικό σπίτι στο χωριό. Αντί να φύγει για την πόλη όπως πολλοί νέοι, το ανακαίνισε και το μετέτρεψε σε έναν οικογενειακό ξενώνα. Τι κάνει; - Λειτουργεί έναν μικρό ξενώνα που συνδυάζει παραδοσιακή αρχιτεκτονική με σύγχρονα αποδοτικά συστήματα - Χρησιμοποιεί ηλιακό για ζεστό νερό και φωτισμό LED παντού. - Συλλέγει νερό της βροχής για τα ποτίσματα - Απασχολεί ντόπιους ως οδηγούς, μάγειρες και οικιακές βοηθούς, αλλά είναι δύσκολο να βρει. - Παίρνει μέρος στην πρωτοβουλία «Ελληνικό Πρωινό» του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδας. - Κάθε πρωί ψήνει μια πίτα με χόρτα εποχής για τους πελάτες - Αναρωτιέται πώς θα μπορούσε να έχει πελάτες και το χειμώνα, που αναγκαστικά κλείνει τον ξενώνα της
Με δικά της λόγια	<i>Οι πελάτες μου βιώνουν την αυθεντική ζωή του χωριού – ξυπνούν με το κελάηδισμα των πουλιών και δοκιμάζουν τις συνταγές μου. Φεύγουν κατανοώντας γιατί αυτό το μέρος αξίζει και αρκετοί ξανάρχονται κάθε χρόνο. Βέβαια δεν είναι εύκολο να διευθύνεις μια επιχείρηση σε ένα χωριό – μερικές φορές είμαι η καθαρίστρια, η μαγείρισσα, η ξεναγός, και η λογίστρια όλα σε μια μέρα!</i>

Δημήτρης Κ. Ψαράς 	Ο Δημήτρης προέρχεται από τέσσερις γενιές ψαράδων. Βγάζει τα προς το ζην με ένα μικρό αλιευτικό σκάφος. Τι κάνει; - Ακολουθεί τον κανονισμό επιτρεπόμενης αλιείας που σέβεται τους κύκλους αναπαραγωγής των ψαριών - Προμηθεύει με φρέσκο ψάρι τοπικές ταβέρνες και αγορές - Χρησιμοποιεί παραδοσιακά αλιευτικά εργαλεία που δεν καταστρέφουν τον βυθό - Δεν ψαρεύει ποτέ γόνο - Προσφέρει περιηγήσεις στους τουρίστες για να συμπληρώσει το εισόδημά του - Μαζεύει καθημερινά και σκουπίδια στα δίχτυα του
Με δικά του λόγια	<i>Ο παππούς μου έλεγε «πάρε μόνο ό,τι μπορεί να σου δώσει η θάλασσα». Τώρα καταλαβαίνω ότι αυτό σημαίνει ότι αφήνουμε αρκετά ψάρια για να αναπαραχθούν και διατηρούμε τα νερά καθαρά. Αλλά ειλικρινά, μερικές μέρες τα δίχτυα βγαίνουν άδεια και αναρωτιέμαι αν θα υπάρχουν αρκετά ψάρια για να συνεχίσουν τα παιδιά μου αυτή την παράδοση.</i>

Δίκτυο Νήσων Αττικής... Από το Α ως το Ω

Για κάθε γράμμα του Αλφαβήτου παρουσιάζουμε σύντομα μια άγνωστη ή ενδιαφέρουσα πληροφορία που να συνδέεται με την Αειφορία. π.χ. Φεστιβάλ Φιστικιού στην Αίγινα, Ιαματικός Τουρισμός στα Μέθανα κλπ. Οι μαθητές αφού μελετήσουν το Δίκτυο Νήσων, φτιάχνουν το Αλφαβητάριο της περιοχής τους διασφαλίζοντας ότι αντιπροσωπεύονται εξίσου στοιχεία από το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, τους κατοίκους, και την τοπική ανάπτυξη.

Διάρκεια

60 λεπτά

Στόχοι

Οι μαθητές θα ...

- αναγνωρίσουν την ποικιλία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς στα νησιά του Δικτύου Νησιών Αττικής
- κατανοήσουν πώς τα διαφορετικά νησιά έχουν μοναδικά στοιχεία
- δημιουργήσουν εκπαιδευτικό υλικό που εξισορροπεί το φυσικό περιβάλλον, τον πολιτισμό και την τοπική ανάπτυξη

Υλικά

- Ένας χάρτης με όλες τις περιοχές του Δικτύου Νήσων Αττικής (έντυπος ή ηλεκτρονικός).
- Σειρά άδειων χαρτονιών (A4 ή A3) μια για κάθε γράμμα της Αλφαβήτου.
- Μαρκαδόροι, χρωματιστά χαρτόνια, ψαλλίδια
- Tablet ή υπολογιστές με πρόσβαση στο διαδίκτυο (ένα ανά δυάδα)

Προετοιμασία

- Μελετήστε το συμπληρωματικό Ενημερωτικό Υλικό που παρουσιάζει όλες τις περιοχές του Δικτύου Νήσων Αττικής για να επιλέξετε χαρακτηριστικές λέξεις-κλειδιά από όλα τα νησιά. Ένα ενδεικτικό Αλφαβητάρι όρων δίνεται στο Παράρτημα.
- Αξιοποιήστε ένα Αλφαβητάρι από άλλη περιοχή ως δείγμα. Π.χ. από τον [Πάρνωνα \(2015\)](#), ή τη Σαμαριά.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΗΜΑ -ΒΗΜΑ

Εισαγωγή (15 λεπτά)

Ξεκινήστε ζητώντας από τους μαθητές να μοιραστούν τι ξέρουν από τις άλλες περιοχές του Δικτύου Νήσων Αττικής. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Πόσοι από εσάς έχουν επισκεφτεί άλλα νησιά στην περιοχή μας;
- Τι κάνει κάθε νησί ξεχωριστό και διαφορετικό;

Εξηγήστε ότι σήμερα θα ανακαλύψουμε ενδιαφέροντα στοιχεία για όλα τα τριγύρω νησιά. Παρουσιάστε τον Χάρτη των νησιών.

- Πως σας φαίνεται η ιδέα να φτιάξουμε ένα Αλφαβητάρι για τα νησιά αυτά;

Εξηγήστε την δομή ενός Αλφαβηταριού (για κάθε γράμμα της Αλφαβήτας δίνουμε μια ενδιαφέρουσα πληροφορία) και παρουσιάστε ένα Αλφαβητάρι άλλης περιοχής σαν δείγμα.

Παρουσιάστε και μια Κάρτα / Χαρτόνι από το Δίκτυο Νήσων, π.χ.

	Φεστιβάλ Φιστικιού - Γίνεται στην Αίγινα αρχές Σεπτέμβρη, στην περίοδο συγκομιδής του Φιστικιού. - Περιλαμβάνει μια έκθεση τοπικών προϊόντων, αλλά και μουσικά δρώμενα, παραστάσεις, ομιλίες, ξεναγήσεις, κ.ά. - Έχει και δράσεις για εμάς τα παιδιά, και φιστικο-μαγειρέματα!
--	--

Χωρίστε τους μαθητές σε δυάδες και μοιράστε από μια ή δύο κάρτες με τα γράμματα του Αλφαβήτου. Ανάλογα με την ηλικία και το επίπεδο των μαθητών αποφασίστε σε τί βαθμό θα συνδέσετε τα θέματα των Καρτών με τη λειτουργία ενός Αποθέματος Βιόσφαιρας και την Αειφόρου Ανάπτυξη.

Κατασκευή Καρτών (30 λεπτά)

Οι μαθητές σε ζευγάρια αναζητούν κάποιες πληροφορίες για την κάθε κάρτα / γράμμα (είτε στο διαδίκτυο είτε από υλικό που θα τους μοιράσετε). Σε κάθε κάρτα

γράφουν ένα σύντομο κείμενο (π.χ. με μορφή «Ήξερες ότι...») και αποφασίζουν πώς θα τη διακοσμήσουν.

Επειδή ο χρόνος είναι περιορισμένος τα οι μαθητές μπορεί να επιλέξουν να προβάλουν μια μόνο πληροφορία για κάθε Κάρτα.

Έκθεση- Κλείσιμο (15 λεπτά)

Οι μαθητές τοποθετούν τις Κάρτες τους σε Αλφαβητική σειρά και περιηγούνται στην Έκθεση. Ενδεικτικές ερωτήσεις αναστοχασμού:

- Τι καινούργιο έμαθες σήμερα για την περιοχή σου και τα άλλα νησιά;
- Πως συνδέεται το Αλφαβητάρι μας με την Αειφόρο Ανάπτυξη;
- Ποιος / ποια μπορεί να ενδιαφέρονταν να περιηγηθεί στο Αλφαβητάρι μας;

Φωτογραφήστε τα έργα και ανεβάστε τον κατάλογο στο ιστολόγιο του σχολείου.

Αξιολόγηση (1 λεπτό)

Ζητήστε από τον κάθε μαθητή/τρια να πει με μια λέξη ένα συναίσθημα, ή μια νέα γνώση που απέκτησε από τη δραστηριότητα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ενδεικτικό Αλφαβητάρι με λέξεις-κλειδιά από το Δίκτυο Νήσων Αττικής.

Α	Απόθεμα Βιόσφαιρας, Αρμάτα (Φεστιβάλ, Σπέτσες), Αλιεία, Αλικές	Ν	Ναυμαχία Σαλαμίνας (480 π.Χ.) Ναός Αφαίας (Αίγινα), Ναύσταθμος (Πόρος, Σαλαμίνα)
Β	Βυζαντινές εκκλησίες & Μονές, Βιολογικός Καθαρισμός, Βιοποικιλότητα	Ξ	Ξυλο-ναυπηγική (Ταρσανάδες Σπετσών) Ξερολιθίες
Γ	Γενήτικο Κανάτι	Ο	Διάδρομος Ορνιθοπανίδας & Παρατηρητήριο (Αντικύθηρα)
Δ	Διαβολογέφυρο (Φαράγγι, Τροιζηνία), Δάσος Φανερωμένης (Σαλαμίνα), Δεξαμενή Άνθρακα	Π	Παξιμάδια (Τροιζηνίας, Κυθήρων), Προϊόν ΠΟΠ, ΠΑΓΓΑΙΑ (Παρατηρητήριο Κλιματικής Αλλαγής Αντικυθήρων)
Ε	Εμποροπλοιάρχων Σχολή, Εσπεριδοειδή, Ελαιοκαλλιέργεια	Ρ	Ρητινοσυλλογή (Αγγίστρι), Ρετσίνα (Μπλε)
Ζ	Ζωνοποίηση στα Αποθέματα Βιόσφαιρας, Καταφύγιο Άγριας Ζωής	Σ	Σπήλαιο Περιστεριών (Μέθανα), Σπέτσαθλον, Σύκα
Η	Ηφαιστειακό Τόξο του Αιγαίου, Ηφάιστειο Μεθάνων	Τ	Τσιριγώτικα (Τοπική Διάλεκτος Κυθήρων), Τουρισμός,
Θ	Πέτρα του Θησέα (Τροιζηνία), Θερμές Πηγές (Μεθана)	Υ	Ιστορικός Οικισμός Ύδρας, Υποθαλάσσια Ηφάιστεια Μεθάνων (Περιοχή Πausανία)
Ι	Ιαματικά Λουτρά Μεθάνων, Ιχθυο- καλλιέργεια, Φέρουσα Ικανότητα, Ιστιοπλοϊκοί αγώνες (Σπέτσες)	Φ	Φεστιβάλ Φιστικιού, Μεσογειακή Φώκια Monachus- Monachus
Κ	Κύρα (νήσος-αρχαιολογικός χώρος), Καμέλια (Ιστορικό Πλοίο στον Αργοσαρωνικό), Κοπανέλι (είδος κεντήματος-Αίγινα), Κτηνοτροφία	Χ	Μετακίνηση Χωρίς Αυτοκίνητα (Σπέτσες, Ύδρα)
Λ	Λεμονόδασος Γαλατά, Λιβάδια Ποσειδωνίας, Λεβεντοσαύρα (Podarcis levendis) Αντικυθήρων	Ψ	Λιμνοθάλασσα Ψήφτας Τροιζηνίας
Μ	Μηχανισμός Αντικυθήρων, Μονοπάτια Πολιτισμού (Αίγινα), Μαυροπετρίτης, Μελισσοκομία	Ω	Ώρος (ο πρώτος βασιλιάς της αρχαίας Τροιζήνας)